SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 193. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 8, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 8-го ЖОВТНЯ 1992. Ч. 193. РІК XCIX.

КАБІНЕТ ЗАСІДАВ ОСТАННІЙ РАЗ У СТАРОМУ СКЛАДІ

Київ (УНІАР). — Як повідомила українська телевізія, минулого тижня відбулося засідання Кабінету Міністрів України з участю Президента. Виступаючи перед присутніми, Вітольд Фокін підкреслив, що в такому складі Кабінет Міністрів збирається востаннє.

В. Фокін підтвердив, що за 10 місяців оновлений Уряд не досяг помітних успіхів, стан економіки, життя народу не стали кращими. Було за що критикувати Уряд, сказав колишній прем'єр-міністер, але називати його „некомпетентним, антинародним і злочинним" підстав не було. Він закликав членів Уряду чесно і сумлінно продовжувати виконання своїх обов'язків.

На засіданні виступив Президент Л. Кравчук. Він, між іншим, сказав: „На жаль, ми не можемо сказатик, що зробили щось для покращання життя народу. Вина у цьому не лише Уряду". Президент висловив надію, що члени Уряду рішення про відхід не сприймуть як особисту образу. Він повідомив також, що Уряд виконуватиме свої функції поки не буде зформований його новий склад.

Президент України призначив Валентина Симоненка виконуючим обов'язки прем'єр-міністра. В. Симоненко, колишній посадник Одеси, перед тим — другий секретар одеського міського комітету Комуністичної партії України, останнім часом був першим заступником прем'єр-міністра. До часу призначення нового Кабінету Міністрів усі міністри старого складу продовжують виконувати свої обов'язки. Верховна Рада перервала сесію до 13-го жовтня, тобто до часу номінування кандидата на прем'єр-міністра, який до 10-ох днів має запропонувати новий склад Уряду.

Українці вивчають в Каліфорнії вирощування безрадіяційних продуктв

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Як інформує обширно газета „Геральд", найбільший щоденник повіту Монтрей у Каліфорнії, до місцевости Салінас приїхали на три місяці два українці — мешканці Чорнобиля, щоб там вивчати, як можна вирощувати городину з якнайменшим впливом радіяції. Володимир Шидловський і Микола Вишняків приїхали на запрошення великого підприємства вирощування городини в Салінас, Танімура і Ентл. Тут вони стараються пізнати нові способи для вирощування найбільш здорової городини при допомозі кращих технічних та хемічних засобів.

В. Вишняків є заступником президента спільного підприємства Чорнобиль-Екологія, яке між іншими завданнями провіряє землю та воду і всі продукти, що продаються в Україні. Він найбільше зацікавлений в тому, щоб знайти спосіб вирощувати чисто екологічні харчі, призначені для дітей. 16,000 дітей, за інформаціями українських гостей, були наражені на радіяцію в часі атомової катастрофи в Чорнобилі. Тепер у зоні радіусом 30 кілометрів від Чорнобиля живе 600,000 мешканців і велика кількість із них вже хворіє наслідком сильної радіяції.

В. Шидловський, який очолює організацію чорнобильців, поінформував американського журналіста, що Уряд України старається допомогти мешканцям із зараженої зони, але недостатньо тому, що не має до того ресурсів. В останньому часі додається до їжі різні зела, які мають допомогти зменшити внутрішнє ділання радіяції, а довкруги усіх посаджених рослин рисується крейдою коло, що має захищати рослини від впливу радіяції. Але все це домашні засоби, а українці шукають в Каліфорнії модерних технологічних можливостей та вчаться зовсім нової техніки вирощування городини. Вони також стараються зацікавити місцеві оорганізації спонсоруванням групи українських дітей з Чорнобиля, які могли б провести деякий час у Каліфорнії.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ВІДВІДАВ БОЛГАРІЮ

Київ (УНІАР). — У понеділок, 5-го жовтня, Президент України Леонід Кравчук був на офіційних відвідинах в Болгарії. В числі української делегації були: державний радник України з питань правової політики Олександер Ємець, міністер зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі Анатолій Воронков, міністер оборони Костянтин Морозов, перший заступник міністра закордонних справ Микола Макаревич і представник Президента у Миколаївській області Анатолій Кінах.

Президент Болгарії Желе Желев і Президент Л. Кравчук підписали договір про співдружність між обидвома країнами, про співпрацю у галузях освіти, науки і культури, а також про військово-технічне співробітництво. У договорі про співдружність підкреслюється територіяльну незайманість обидвох країн і закликається до мирного полагодження будь-яких непорозумінь і шанування людських прав.

На пресовій конференції президент Ж. Желев заявив, що він є задоволений із настанови українських властей до 240,000 болгарів, які проживають в Україні, тому не було потрібно встановлювати окремої клявзулі в договорі в цій справі.

Л. Кравчук сказав кореспондентам, що в найближчому часі Україна плянує відкрити амбасаду в Софії.

АМЕРИКАНСЬКІ ФАХІВЦІ ВІДВІДАЛИ УКРАЇНУ

Київ (УНІАР). — Тут закінчилися відвідини делегації провідних спеціялістів ЗСА у галузі міжнародної безпеки і роззброєння. Вони провели переговори з представниками міністерства закордонних справ і міністерства оборони. Були обговорені питання участи України в здійсненні договорів про ліквідацію стратегічних ядерних озброєнь, редукції звичайних збройних сил в Европі, проблеми безпеки атомних електростанцій, перспективи взаємовигідної торгівлі ракетною технологією та інші аспекти спільної діяльности.

Згідно з повідомленням Українського радіо, майже три тижні працювали на Запорізькій атомній електростанції спеціялісти з Америки. Спільно із запорізькими колегами вони перевірили засоби і методи радіяційної контролі. Гості привезли унікальний комплект документації з питань радіяційного захисту, який за чотири роки його використання на американській атомній станції показав свою ефективність. Американці подарували своїм колегам в Запоріжжі радіометр „радона", який дозволить проводити найточніші виміри рівнів радіяції.

ЗУСТРІЧ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка. — Ковбаснюк Агенція запрошує учасників подорожей в Україну та інші країни світу разом із знайомими на річну зустріч, яка відбудеться на Союзівці в суботу і неділю, 17-18-го жовтня. Канцелярія агенції 16-17-го жовтня буде закрита.

У Львові створено Галицький Осередок УІТ ім. Михайла Грушевського

Львів (УІТ). — Дня 1-го серпня в Актовій залі Інституту Суспільних Наук Академії Наук України у Львові відбулися Загальні збори Галицького Осередку Українського Історичного Товариства.

Збори відкрив секретар Інституту Суспільних Наук В. Горинь, який привітав голову Українського Історичного Товариства проф. Любомира Винара, визначного історика і організатора наукового життя. Опісля Євген Пшеничний, викладач Педагогічного Інституту ім. І. Франка і голова Ініціятивної групи УІТ в Галичині, представив д-ра Л. Винара учасникам Загальних зборів і коротко з'ясував працю Ініціятивної групи. Головну доповідь на зборах виголосив проф. Л. Винар на тему „Українське Історичне Товариство: минуле, сучасне, майбутнє". Він ствердив, щоі УІТ з Львовом в'яжуть тісні вузли наукової співпраці, які з року в рік міцніють. Доповідач підкреслив, що в складі Ініціятивної групи УІТ були львівські наукові і видатні члени НТШ Ярослав Пастернак, Микола Чубатий, Ілля Витанович, Михайло Джан і інші. Рівночасно новопостале товариство безпосередньо нав'язувало свою працю до спадщини і історичної схеми Михайла Грушевського, найвидатнішого українського історика і голови НТШ, а заразом творця української модерної демократичної держави — Української Народної Республіки в 1917-18 роках. Також доповідач підкреслив, що його, як „правдивого львів'янина" з місцем його народження, Львовом, в'яжуть наукові і особисті зв'язки. Тепер він бажає, щоб УІТ допомогло історикам і дослідникам допоміжних дисциплін у Галичині у відродженні української наукової історіографії, а також у впровадженні наукової схеми історії України в історичних дослідженнях і шкільних підручниках. Д-р Л. Винар зупинився над видавничою діяльністю УІТ, зокрема підкреслив ролю „Українського Історика" — єдиного журналу української національної історіографії, який продовжував кращі традиції історичної науки,започатковані М. Грушевським і його історичною школою у Львові і Києві.

(Закінчення на стор. 3)

ЗАГАЛЬНИЙ З'ЇЗД УЧИТЕЛІВ УМІ

Ню Йорк. — Український Музичний Інститут Америки влаштовує загальний з'їзд учителів УМІ, який відбудеться в неділю, 11-го жовтня в домівці УМІ, 136 Друга авеню в Ню Йорку, 4-ий поверх. Початок о год 10-ій ранку. У програмі: 10-12 год. ранку — звіти президії і відділів; о год. 2-ій по полудні відбудуться показові лекції викладачів Т. Гриньова, А. Добрянського, Д. Карановича; о год. 3:30 — обговорення концерту української музики, який відбудеться з нагоди 40-ліття УМІ у неділю, 25-го жовтня у Вейл Голлі при Карнегі Голл, 154 Вест 57-ма вул. в Ню Йорку. О год. 4:30 — вибір нової Управи УМІ та закриття з'їзду.

Б. КЛІНТОН І ДАЛІ ВИПЕРЕДЖАЄ ДЖ. БУША

Вашінгтон. — У вівторок, 6-го жовтня, рівно за чотири тижні до виборів, три опитування громадської думки показали, що кандидат Демократичної партії Билл Клінтон значно випереджає президента Джорджа Буша, а незалежний кандидат Росс Перо плететься у хвості.

Не лише підсумки опитувань були у вівторок сумною новиною для Президента. В той день газета „Вашінгтон Пост" повідомила, що Ричард Дарман — директор канцелярії, що займається складанням федерального бюджету, назвав „цілковитим ідіотизмом" визнання Буша про те, що він зробив помилку, погодившись у 1990 році з Конгресом підвищити податки.

„Я не маю наміру коментувати сплетні, які друкує „Вашінгтон Пост". Він (Дарман) користувався і користується моїм повним довір'ям", — сказав Буш у телевізійній програмі „З добрим ранком, Америко!"

Сказав Дарман те, що йому приписує вашінгтонська газета, чи ні, доказати тяжко, але легко доказати, що Клінтон користується нині більшою популярністю, ніж Президент.

Опитування, проведені газетою „Ню Йорк Таймс" і телевізійною компанією Сі-Бі-Ес показало, що Клінтона підтримує 46 від. виборців, Буша — 38 і Перо — 7.

Опитування газети „Вашінгтон Пост" і телевізійної компанії Ей-Бі-Сі свідчить про ще більшу підтримку кандидата Демократичної партії: Клінтон — 48 відс., Буш — 35, Перо — 9.

Згідно з опитуванням Інституту Гарріса, Клінтон (53 відс.) випереджає Буша на 17 унктів, а Перо підтримують 9 відс.

На думку політичних спостерігачів, єдине, на що Буш ще може надіятися, — це на перемогу в телевізійних дебатах. В будь-якому іншому випадку Буш змушений буде задовільнитися поразкою. І справа навіть не в тому, скільки виборців підтримують його і скільки Клінтона, а в тому, що „негативний рейтинг" Буша набагато перевищує „негативний рейтинг" суперника. В країні створився блбок виборців (приблизно 45 відс.), які абсолютно виключають можливість того, що вони підтримають Президента у виборах.

Щодо кандидатури Перо, то, як свідчить опитування „Ню Йорк Таймс" — Сі-Бі-Ес, 80 відс. виборців, які підтримували техаського більйонера на початку літа, тепер відвернулися від нього. Якщо б вибори відбулися сьогодні, то Р. Перо не зміг би перемогти ні в одному стейті.

Єгипет зірвав стосунки з Іраном

Каїр. — В понеділок, 5-го жовтня, Єгипет зірвав всі свої контакти з Іраном на знак протесту проти „погроз Теграну на адресу арабських держав Перської затоки і загарбання Іраном острова Абу-Муса", який протягом 20 років був під спільною управою Об'єднаних арабських еміратів і Ірану.

Як повідомила єгипетська газета „Аль-вафд", покликуючись на інформаційні дипломатичні джерела, Каїр також відмовився від посередництва двох арабських країн, які намагалися нормалізувати стосунки між Єгиптом і Іраном. „Тепер Арабська Республіка Єгипет не має ніяких зв'язків з Тегараном", — підкреслює газета.

Разом з тим єгипетське міністерство закордонних справ заявило про свою цілковиту підтримку монархій Перської затоки. Представники міністерства вважають, що „зазіхання Теграну на суверенітет арабських держав дають поважні підстави сумніватися в миролюбстві іранської політики".

Керівник бюра, що пильнує інтереси Ірану. в Єгипті, дістав розпорядження з Теграну припинити будь-які стосунки з представниками офіційних єгипетських властей, а також єгипетських засобів масової інформації.

ДО ЗСА ПРИЇЖДЖАЄ КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХОР

Джерзі Сіті, Н.Дж. — Український Народний Союз у співпраці з Конгресом Українців Канади, Відділ Торонто, та під опікою міністерства культури України, спонзорує з нагоди відзначення першої річниці проголошення незалежности України перше концертове турне по Північній Америці київського державного хору „Думка" під батутою Євгена Савчука.

Відвідини, які розпічнуться 1-го грудня, координує туристична Агенція Сковп (Аускопрут).

Цей престижевий професійний український хор, що складається із 75 членів та у цьому турне буде посилений виступами членів Львівської і київської опери, відбуде свій перший концерт в дні 4-го грудня у великій залі Симфоні Голл в Ньюарку при вул. Брод ч. 1030. Квитки можна замовляти на нього від 15-го жовтня в українських крамницях Ню Йорку („Арка" і „Сурма") та в Ньюарку у крамниці „Дністер". Також квитки продаватиметься у Ticketmaster, tel.: (201) 643-8009, або тамже на кредитову картку, тел.: (201) 507-8900.

Для вигоди учасників цієї прем'єри з Ню Йорку будуть замовлені автобуси, що відїжджатимуть із 7-ої вулиці біля церкви св. Юра.

У цьому першому святочному концерті буде виведена вперше композиція диригента хору Є. Савчука зложена до слів поеми Олександра Олеся „Воскресла".

Після прем'єри державного хору для Ньюарку, Ню Йорку та околиць, хор дасть концерт у Філядельфії 5-го грудня, у Вашінгтоні 6-го, а у Клівленді — 8-го грудня.

Останній концерт запляннованого турне буде 19-го грудня в приміщеннях Організації Об'єднаних Націй в Ню Йорку.

В Торонто хор виступить 12-го і 13-го грудня.

Український державний хор „Думка" з Києва.

У СВІТІ

В ПОНЕДІЛОК, 5-ГО ЖОВТНЯ, поблизу міста Гагри два російські воєнні літаки збили воєнний гелікоптер Грузії. Голова грузинської Державної ради Едуард Шеварднадзе у своєму виступі через національне радіо підкреслив, що реакціонери засідають не тільки в російському парляменті, але є їх немало в Грузії — у командному складі російських військ. Того ж дня член грузинського уряду Джаба Іоселіані заявив, що коли війська Росії, розміщені на території Грузії, не залишать її до 15-го жовтня, їх буде трактовано як війська окупантів.

РУМУНСЬКИЙ МІНІСТЕР закордонних справ Адріян Настасе заявив на пресовій конференції, що припинення західніми країнами економічної допомоги для Румунії виявилося під час останніх виборів „водою на млин комуністично-патріотичних партій і груп". Згідно з вислідами першої рунди виборів до парляменту Румунії, Демократичний фронт національного порятунку, очолюваний президентом Іоном Ілієску, дістав 28 відсотків місць, опозиційний Демократичний конвент — 20 відсотків, комуністично-патріотичні об'єднання — 13 відсотків. Чимало спостерігачів побоюються, що І. Ілієску вступить у спілку з „комуністами-патріотами", щоб дістати більшість у парляменті. „Це буде доброю наукою для Заходу в його подальших стосунках з Румунією", — сказав Настасе. Відомо, що цими днями Конгрес ЗСА позбавив Румунію статусу упривілейованої країни в торгівлі зі З'єднаними Стейтами — саме через порушення під час виборів.

ШІЇТСЬКІ ПОВСТАНЦІ вороже наставлені до режиму Саддама Гуссейна, в неділю, 4-го жовтня, знищили потяг з саддамівськими гвардійцями, що їхали на південь країни, в район боїв з шіїтами. Іранська державна радіостанція, повідомила, що міністер оборони Іраку, прибувши на місце події, дав наказ „знищити всі найближчі села". Цю інформацію закордонні журналісти не змогли перевірити, оскільки власті Іраку забороняють їм відвідувати південні райони країни.

В АМЕРИЦІ

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУД Ньюарку, Ню Джерзі, позбавив американського громадянства 68-річного місцевого мешканця Сергія Гутирчика. Це рішення було прийняте на вимогу прокуратури, яка має дані, що С. Гутирчик, натуралізований американець білоруського походження, в роки Другої світової війни служив на території Білорусії в охороні концентраційного табору і в поліції, яка під контролем окупантів „брала участь у нацистській програмі знищення жидів". Суд прийшов до висновку, що обвинувачений подав про себе неправильні дані, коли йому видавали американську візу в 1954 році, і повинен протягом 60 днів здати своє свідоцтво про натуралізацію. За словами представника управління спеціяльних розслідувань при Департаменті справедливости ЗСА, позбавлення Гутирчика громадянства — перший крок до його можливої депортації із З'єднаних Стейтів.

У ПОНЕДІЛОК УВЕЧЕРІ, 5-го жовтня, Сенат проголосував відкинути президентське вето над законопроектом у справі регулювання каблевих телевізійних компаній. Дві години пізніше Палата репрезентантів зробила це саме. Це вперше Конгрес відкинув вето президента Джорджа Буша, 35 попередніх не вдалося. З того приводу демократи захлинаються своєю перемогою, а республіканці поділені у своїх думках. Сен. Роберт Дол уважає, що це тільки політична гра демократів, одначе республіканець з Міссурі сен. Джан Денфорт, який є спонзором цього законопроекту, уважає це тільки партійним непорозумінням.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД зарядив, що коли стейт Вірджінія не хоче допустити жінок до стейтом утримуваних військових академій, у цьому випадку Вірджінського військового інституту, то мусить таку програму створити і для жінок. Панель із трьох суддів Федерального апеляційного суду в Річмонді, Ва., відмовився дати наказ згаданому інститутові зламати свою 153-річну традицію і впустити жінок у свої мури, але підкреслив, що така поведінка дискримінує жіноцтво. В іншому випадку Вірджінський військовий інститут мусить перетворитися у приватну школу і відмовитися від стейтової фінансової допомоги.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Три кандидати на президента

У тижневому ілюстрованому журналі ,,Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт'' з 27-го липня ц. р. пишалися на обгортці усміхнені обличчя президента Джорджа Буша й губернатора Билла Клінтона і збоку кричав напис великими літерами: ,,Клінтон вгору, Буш вдолину, Перо зник". У січні цього року більйонер з Тексасу Росс Перо зголосив свою кандидатуру на президента ЗСА як незалежний, заявив одверто, що призначає один мільйон долярів на пропаґанду і в різних стейтах зібрав по 100,000 і більше підписів, які леґалізували його як президентського кандидата. Однак 16-го липня він зрікся кандидатури. 1-го жовтня заявив прилюдно, що ,,зробив помилку'' своїм зреченням, просив вибачення у членів свого пропаґандивного апарату й виголосив високопатріотичну промову, як кандидат, що його призначив ,,американський народ". Кандидатом на віцепрезидента він вибрав Джеймса Стокдейла, колишнього старшину з часу В'єтнамської війни, республіканця. Сам він називає себе далі безпартійним, незалежним.

Створилася ситуація, якої ще не було за всю історію Америки і якої не передбачила американська конституція. Росс Перо, 66-літній бизнесмен, зробив величезний маєток, обраховуваний на більйони, на продукуванні комп'ютерів. Американці шанують тих, які своєю ініціятивою, хистом і впертістю доробилися майна. Перо не займав у житті ніякого посту в міській, стейтовій чи федеральній адміністраціях, але служив у війську, має університетську освіту і цікавився ,,закладниками", схопленими терористами та з власної волі жертвував великі гроші на їх звільнення. У своєму рідному стейті Тексасі був активним в ділянці шкільництва. Його кандидатура викликала спершу захоплення, бо люди бачили в ньому фінансиста, який найкраще виведе Америку з економічної кризи та відбудує її добробут. Його зречення в липні розчарувало тисячі молодих осіб, які були його пропаґаторами, а його поворот, як кандидата, поставив під сумнів, чи це поважна, відповідальна людина.

За своїм політичним світоглядом Росс Перо радше консерватист, зближений до ідеології Республіканської партії, на що вказує його вибір кандидата на віцепрезидента. Він говорить про патріотизм, про воєнних героїв, прославляє американський народ і це нагадує проповідувані Бушем і Квейлом моралі у родині, громаді, суспільстві. Але Росс Перо — бодай покищо - відмовляється від прецизування свого становища до будь-яких конкретних проблем внутрішньої і закордонної політики. ,,Ню Йорк Таймс" з 2-го жовтня ц. р. вихопив з усіх його заяв таке одне речення, як найбільше для нього характеристичне: ,,Наші люди добрі, наш американський народ добрий, але вони мають уряд, який є балаганом". Коли б навіть признати, що в отій сентенції міститься правда, то все ж це не є політично-державницька програма. Росс Перо заявив ще за свого першого кандидування, що він з'ясує свою програму тоді, коли стане президентом. Значить, вимагає вірити йому і голосувати на нього на його ,,слово", або як каже українська народна приказка, ,, Купувати кота в мішку".

Ці рядки писані ще перед дебатами, які мають відбутися між президентом Бушем і Биллом Клінтоном. У тих дебатах візьме участь також Р. Перо. Може там він буде присилуваний зформулювати своє державницько-політичне ,,Вірую''. Його кандидатура напевне відбере трохи голосів, які впали б за Буша чи Клінтона. Хто з них найбільше потерпить і хто на кандидатурі Перо виграє — це покажеться 3-го листопада і відгадування було б ворожбитством, якого шануючий себе журналіст цурається. Одним з неписаних законів історії є: ,,Несподіванка є реальним чинником у політиці''. Росс Перо став такою несподіванкою, а його більйони дозволяють йому на таку рекляму у газетах і на телевізії, що вона може створити нову несподіванку.

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!

Мирослав Семчишин

БОЛЮЧІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

III

От перед нами два своєрідні документи нашого часу із вільної України. Оба на сторінках згадуваної уже ,,Літературної України" з червня і липня ц. р. Перший з них це знову ,,Звернення" Постійної Комісії Київської Ради з національних питань та впровадження закону про мови (ще з останнього року існування Української РСР), ,,Звернення" адресоване Президентові України, членам Верховної Ради й Кабінетові міністрів. Членів Комісії стривожило те, що у проєкті нової конституції України, який під теперішню пору розглядають публічно різні кола громадськости, немає статті, яка закріплювала б українську мову як державну. А ось кілька доволі промовистих стверджень, що розкривають нам повну картину на відтинку статутового положення і практики вживання української мови як державної:

,,Сьогодні, коли на нашу державу йде шалений тиск з боку багатьох керівників найвищого рівня Росії, російських засобів масової інформації, місцевих сепаратистів та мрійників про ,,единую неделимую", коли весь наш народ повинен об'єднатись навколо єдиної мети — побудови незалежної, демократичної правової української держави з усіми атрибутами державности, скасування у Конституції статті, яка закріплювала б державний статус української мови, виглядає, м'яко кажучи, дивним ...

Ми всі знаємо, що сьогодні практично немає українських кіно і телефільмів; що всі закордонні фільми демонструються в перекладі на російську мову. Немає власної термінології у медицині, техніці, у залізничному і повітряному транспорті...

Сама Верховна Рада подає приклад зневаги до Закону про мови та Конституції України. Ось уже майже рік її офіційний орган — ,,Голос України" друкує на сторінках україномовного варіянту оголошення російською мовою, грубо порушуючи статтю 35-ту закону про мови (а Кабінет Ради Міністрів за два роки так і не зміг прийняти постанову про встановлення відповідальности за порушення закону про мови)".

І щоб закон справді діяв і не було ганебного беззаконня у державній мові України, доволі численна група провідних діячів України вирішила звернутися до Президента, Верховної Ради і відповідальних голів парляментських комісій у справах науки, освіти, культури і духового відродження (Ігор Юхновський, Лесь Танюк) і в публічному Зверненні з місяця серпня доволі гостро виступила на захист мови. У цьому ,,Зверненні" м. і. сказано, що:

1) закон про українську мову, як державну, перебуває під загрозою, бо не є чітко реґляментований і не закріплений у нормативних документах. Не діє тому, що не передбачає фінансового забезпечення і відповідальности урядових осіб за його порушення;

2) у своїх виступах на форумі Верховної Ради депутати забувають, що не менш важливим аспектом поруч економіки є аспект буття українського народу, нації, що дала назву нашій державі, а її основою є українська мова. Автори ,,Звернення" звертаються з пропозицією невідкладно (терміново) вирішити такі питання: виготовити законодавчий акт про відподальність посадових осіб за порушення вимог закону про мови в Україні; встановити контролю над виконанням закону про українську мову як державну; міністерствам проаналізувати чи і як виконується закон про українську мову і їм підчинених відомствах та повести рішучу боротьбу проти порушників цього закону. Крім цього автори ,,Звернення" вимагають запровадження державної мови у всі сфери суспільного життя, зокрема ж акцентують вимогу, щоб Міністерство освіти прискорило розробку концепції проєкту української національної школи і впровадження у всіх навчальних закладах української мови як державної.

Треба особливо відмітити, що під цим ,,Зверненням" підписалось 25 справді провідних діячів сучасної України, таких як І. Драч, І. Дзюба, Дм. Павличко, П. Мовчан, В. Чорновіл, В. Яворівський, С. Шевченко, С. Плачинда, Ю. Мушкетик, Л. Скорик, В. Дончик і інші.

* * *

Ось так приблизно виглядає картина кризових, а то й небезпечних ситуацій, в яких опинилась українська культура і національне відродження наприкінці першого року державности.

(Закінчення на стор. 4)

Анатоль Вовк

УКРАЇНСЬКІ ПРІЗВИЩА ПО-АНГЛІЙСЬКОМУ

III

Для більшої ясности у цій досить складній ситуації ось порівняння п'ятьох названих літер у трьох транслітераційних варіянтах:

Система транслітерації (варіянт):

Укр.	ЗСА-у	КБ-з	Сарсель	
й	y	i	y	на початку, і деінде
є	ye	ie	ye	на початку, іе деінд
ї	yi	i	i	у всіх положеннях
ю	y	i	y	на початку, і деінде
я	ya	ia	ya	на початку, іа деінд

Менш популярний, але все таки вживаний у діяспорі четвертий варіянт практичної транслітерацій української абетки, в якому українське й передається як подібно як у польській і німецькій мові, в яких ця літера має цю ж саму вимову. Цієї самої літери вживає також наукова спеціялізована лінґвістична транслітерація, про яку ми раніше говорили. Тому що цей четвертий варіянт поєднує таким чином властивості наукової та практичної транслітерацій, назвемо цей варіянт ,,гібридним" варіянтом практичної транслітерації.

Деяке уявлення про те, як обговорені варіянти передають деякі потрібні власні назви дає таке порівняння:

Варіянт практичної транслітерації

Слово	ЗСА-у	КБ-з	Сарсель	Гібридний
Україна	Ukrayina	Ukraina	Ukraina	Ukrajina
Київ	Kyyiv	Kyiv	Kyiv	Kyjiv
Юрій	Yuriy	Iurii	Yurii	Jurij
Луцький	Luts'kyy	Luts'kyi	Lutskyi	Lutskyj

З названих чотирьох варіянтів в українській діяспорі найширше, мабуть, вживається Сарсельський варіянт. Його вживає, наприклад, тижневик ,,The Ukrainian Weekly" (хоч не завжди послідовно). Треба відзначити, що англомовна преса, українська і неукраїнська, імена й прізвища осіб друкує так як вони собі цього бажають, а не виправляє їх за власною системою транслітерації. (Тому, наприклад Demjanjuk, за ,,гібридною" системою, хоч за Сарсельською було б Demianiuk, а Demyanyuk за ,,урядовою").

Треба також додати, що деякі установи та видавництва, що вживають практичної транслітерації кирилиці, уводять свої власні упрощення. Наприклад американська урядова система ЗСА-у передає український знак м'якшення як ', але інша урядова установа — Інформаційна Служба для Заграничних Радіопередач (Foreign Broadcast Information Service, FBIS) пом'якшення цього не відзначує. У першому виданні знак ' для ь вжито у заголовках книжок, але в другому чомусь лише в транскрипції назви Русь: дальше спрощення, вжите в обох виданнях енциклопедії, є закінчення українських прізвищ на -ий скорочено з -yi на -y, наприклад, не Lutskyi, але Lutsky.

Були спроби впровадити ще інші модифікації та спрощення в описані тут системи практичної транслітерації, але із-за браку місця не можемо в них тут входити. Зате розглянемо ще одну практичну транслітерацію кирилиці, яку не зараховуємо до українських, бо це російська система транслітерації, застосована до українських власних назв, тобто імен, прізвищ і географічних назв. Про неї ми вже говорили загально, а тепер розглянемо її дещо ширше. Назвімо її нівеляційною системою транслітерації, бо її завданням було нівелювати будь-які різниці між українською і російською мовою в очах чужинців, що тих справ не знають ані ними ближче не цікавляться. Російська транслітерація передає російське и (що має вимову українського і) як англійське i, а російське ы як англійське y. Річ, одначе в тому, що часто там, де в українських прізвищах є літера і звук и, російський відповідник прізвища має звук і, який вони і передають англійською літерою i, тобто спотворюють українську вимову слова на російську подобу. Таким чином український Винниченко має у російській мові ідентичне написання, але вимову ,,Вінніченко". Транслітеруючи з російської, а не з української мови, київські русифікатори передавали це прізвище як Vinnichenko, тобто з вигляду прізвища чужинець не міг сказати чи воно українське, чи російське. Інші зрусифіковані і знівельовані українські прізвища це Litvinenko, Tychina, замість Lytvynenko, Tychyna.

Другою своєрідною ознакою російської транслітерації є передавання російської літери г як англійське g. Цю ж ознаку має нівеляційна транслітерація, накинена нам Москвою. Вона дає нам написання Igor, Olga, Grushevskiy, Gritsyshin, замість добрих — Ihor, Olha, Hrushevskyi, Hrytsyshyn. Типово український Олександ(е)р стає російським Александром і транслітерується на нівеляційне Aleksandr.

Закінчення буде.

Юрій Р. Рибак

Перець — овоч особливих прикмет

Сама тільки назва ,,перець" багато не говорить. Чому?.. Тому що в основному маємо чорний і червоний, які різняться між собою не лише барвою та формою, але ще і походженням та приміненням. Чорний перець — ,,perer nigrum" знаходимо майже у кожному домашньому господарстві і на столі ресторану поруч солі. Він походить з далекої Індії звідкіля арабські купці перевезли його до Греції і Риму, а турки поширили на Европу... Колюмб у погоні за приправами шукав теж за відомим у Европі перцем. Родженці Америки про нього нічого не знали. Вони користувалися рослиною, яка мала цей сам смак, та на вигляд була зовсім інша. Пікантний смак остаточно вирішив, що новій рослині приписано назву перцю. Але виявилось, що ,,нововідкритий" перець належить до іншого роду і походить мабуть з Болівії. Тим і пояснюється чому ботаніки назвали його полатині — ,,capsicum annum", де ,,капса" означає коробочку, що прибирає неправильні форми, а ,,аннум" вказує на однорічне існування.

Щоб у практиці зберегти окремішність грецькі купці у XVI столітті, йдучи слідами астеків і еспанців, називали його ,,чілі". Мадяри охристили як ,,паприка", а італійці означили як ,,папероні"... ,,Червоний перець'' — це українська назва, бо майже всі його роди, коли дозріють є червоні. Цікаво, що у загальному червоний перець, який споживає одна четверта світового населення, помилково називає городовиною, бо правильне ботанічне означення — це овоч. І поминаючи цього, що один рід цього ж перцю має 1,600 знаних варіянтів, то тільки 200 з них є комерційно придатні. Вони саме у надаванні назв викликали таку заковику на ринку, що аж мусіла у це встрявати Організація Об'єднаних Націй!

Мадяри звикли говорити, що одна людина може тужити за славою, інша людина за багатством, однак кожна людина тужить за... ґуляшем з паприкою. Може і тому Ерно Обермаер зробив у 1945 році остаточну селекцію паприки і тим створив підставу для розвою сильної індустрії, завдяки теж особливому кліматові, що не існує ніде деінде у світі. Вивіз насіння паприки вважається офіційно зрадою державної таємниці. Це не перешкодило мадярським іміґрантам привести його до ЗСА. І вислід з цього?... Ніякий, бо американський клімат не сприяв культурі. У 1989 році мадярська продукція перцю була 62,000 тонн, а в Індії — найбільша, бо аж 800,000 тонн, з чого власне населення спожило аж 95 відс. У порівнянні — світова продукція чорного перцю виносила не цілих 200,000 тонн, що вказує на його далеко меншу популярність.

Здається, що немає еспанського ресторану в ЗСА, який не подавав би на своїй листі страв ,,чілі кон карні", себто гостро приправлений червоний перець із м'ясом. Американську місцевість Геч у стейті Ню Мехіко вважають столицею світу у вирощуванні, продукції, продажі і святкуванні жнив чілі.

У загальному червоний перець має своє суспільне значення у соціо-економічному аспекті. Його їдять більше бідні ніж багаті, а в Індії та Мехіко селянам і пересічним робітникам перець помагає переривати монотонність щоденного крохмалю, що має риж та тортілля — рід мехіканського хліба.

Гострота смаку перцю — від солодкого до пекучого — залежить від кількости речовини капсаїцини, а аромат від етерових олїів. Його споживають у незрілому стані як салату, як приправу, городовину теж варять і начинюють, а у спорошкованому виді вживають як приправи. Червоний піґмент придатний для жіночої косметики (губна помада), як теж до закрашування м'ясива, а кури годовані порошком виглядають здоровше. Хемікалії перцю вживають у продукції сльозоточивого ґазу. Цей ґаз нічого нового, бо інки палили сухий червоний перець на гористих дорогах Андів, щоб бодай тимчасово осліплювати наступаючих завойовників, — еспанських конкістадорів. Таємничі хемікалії перцю цікавлять невper рологів, яку шукають за ліком на досі безнадійне захворіння. Лікарі теж остерігають, що мелений перець має гострі кінці як бритва і викликує серйозне подразнення кишок.

Одним із перших американців у вирощуванні перцю був Джорд Вашінґтон. На жаль, про перець зовсім не згадує Марта Вашінґтон у своїй книжці куховарства. Сьогодні же люди самі собі додають перець для кращого смаку їжі.

Ось відомий у світі диригент Зубін Мета, з походження парсі — етнічна група, що живе в Індії, — звичайно носить при собі засушений червоний перець у коробці від сірників, однак при особливих оказіях вживає золоту коробку і згідно з правилами доброї поведінки передає його присутнім, що сидять за столом.

(Закінчення на стор. 4)

Д-р Петро Моцюк

ІУ КОНҐРЕС СФУЛТ У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ

III

Усі дискутанти панелів були згідні з тим, що цілу теперішню систему медицини треба перебудувати. Хоч кожному було відоме те, що Україна тепер не має грошей на реорганізацію медицини, але стверджено, що при добрій волі можна до цього діла приступити вже в найближчих роках. Фонд на таку програму можна б було взяти з бюджету Чорноморської фльоти, звільнити з нього чужинецьких, ворожих нам командантів, генералів і вояків і цими грішми закупити бодай найконечнішу медицину, щоб рятувати наших потерпілих громадян. Щобільше, Україна не має валюти, щоб за кордонами держави купувати найконечнішу медицину, але таку вона може виробляти у власній країні. Всюди можна було відчути дискусії на порушені проблеми. На одному засіданні висловлено незадоволення, що на конґрес не прибув міністер здоров'я д-р Ю. Спіженко, який міг довідатися дещо нове і внести до нового закону, над яким дискутувала Верховна Рада. Теж порушено питання: ,,Чому медицину в Україні контролюють чиновники, а не лікарі?" Скептики загомоніли, що може він чекає на нові розпорядження ,,згори". Приємно було робити нові знайомства. Часто наші співрозмовники кидали в нашу сторону: ,,Бо ми не є ви", але хотіли б мати все ,,так як ви маєте". Все таки стверджено, що конґрес є найкращим місцем і нагодою для ділових зустрічей.

На одній з цих зустрічей я мав нагоду познайомитися з директором ,,Бизнес Клюбу України" Нелею Шірву і її заступником Олексієм Войтенком, з яким мав довшу розмову. Пані Шірва є також учителем української мови. Три місяці перед конґресом вони зорганізували курси української мови для лікарів та інших заінтересованих осіб в медичних галузях, щоб вони вивчили українську мову і могли легко спілкуватися із закордонними колеґами. Пані Шірва казала, що напочатку зголосилося тільки 12 осіб, але курс вона закінчила з 56-ма особами. Всі вони були добрими студентами і опановували мову дуже добре. Тут, — каже вона, — вони ходять поміж нами. Багатьох чула вона в дискусіях. Належить зазначити, що ми українці з-за кордону, думаємо, що українцем є той, хто говорить чистою українською мовою. На жаль, воно так не є. Нею прекрасно володіють інші національності: росіяни, жиди, вірмени, мадяри та інші. Нашому народові рідна мова була заборонена.

Під час конґресу великі закордонні фармацевтичні і технологічні компанії мали виставки своїх продуктів. Не одному з колеґ довелося вперше побачити на харківській землі технічне обладнання, яке може тільки бачив на малюнках новіших журналів, або може на екрані телевізора. Кожний подивляв винахід техніки та хотів запізнатися як їі пристосовують. Дехто робив ,,квасну" міну, коли довідався про ціну цього модерного апарату. Вони відходили від цих апаратів, щоб при них не зімліти, коли перелічили ціну у ,,валюті" на купони, які йшли в сотні мільйонів. У наш час один доляр рівнявся 185-ом купонам, а під кінець нашого перебування 300 купонів. Навіть з такими цінами ми довідалися, що було переведено кілька трансакцій купівлі цих медичних благ. Були також часті запити, як користуватися тими машинами, йшли палкі виміни досвіду.

Відбувалися екскурсії по місті і околицях, відвідини музеїв, вистав образів, архітектур та історичних пам'яток Харкова. Була тура до Лохвиці-Сковородівки, оглянути музей Григорія Сковороди, як відвідати ярмарки сувенірів та інше. Деякі учасники відвідали Медичний інститут і шпиталі. Одного пополудня ходили ми на виставку п'єси Миколи Куліша ,,Мина Мазайло", її грали в драматичному театрі Тараса Шевченка, колишньому ,,Березілі". Одного вечора учасники конґресу поїхали на спільну вечерю, яка відбулася в готелі ,,Миру". Тут була також розвагова частина, в додатку до ,,ґаля" ввечері.

Одного дня з групою наших учасників і туристів я поїхав в екскурсію по місті щераз звидіти деякі об'єкти, яким не мав можности придивитися попереднього року. В автобусі був старший віком чоловік, який представився нам як провідник тури. Він відразу вибачився за його мову і вимову, бо, що понад 49 літ він не говорив українською мовою. Причиною цього був страх перед владою, яка за вживання української мови могла його переслідувати, а що найважливіше могли позбавити його праці. А він мусів забезпечити родині прожиток. Довгі літа, — казав, — мусів він скривати українське походження і при тому кривити душею. Усім болюче було слухати його сповіді...

В наших програмках і на афішах, розліплених у вестибюлі готелю, сказано, що вона відбудеться о 8-ій год. вечора в найбільшій залі готелю ,,Харків". Зараз після вечері ми пішли шукати за цією залею. Ніде не видно було написів, де вона знаходиться. Одні групи йшли в один бік інші в протилежний. Відвідали ми всі п'ять ,,корпусів" по всіх поверхах, але ніде її не знайшли. Заряд готелю не мав для нас відповіді.

Коли ми вже вичерпали всі наші сили і втратили надію, щоб її знайти, стали перед готелем й спокійно розмовляли про якісь ,,теребеньки". До нас підійшов один з організаційного комітету чоловік і заявив, що зустріч з діячами відбудеться аж на другому кінці парку, далеко від готелю. Коли ми запитали його, чому про цю зміну не було жодного повідомлення або оголошення, то він відповів, що був один афіш вивішений на стовпі в вестибюлю готелю, але видно хтось потребував паперу і його здер.

Продовження буде.

В СУБОТУ, 3-ГО ЖОВТНЯ, після місячної перерви відкрито повітряний міст для достави міжнародної допомоги в боснійську столицю, однак через несприятливу погоду вдалося здійснити тільки чотири рейси з семи. З відновленням летів до Сараєва міжнародні гуманітарні організації пов'язують надії на доставу харчів, медикаментів і будівельних матеріялів, без яких неможливо буде належним чином підготуватися до зими.

ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКОРДОННОЇ іракської опозиції підтримали рішення Ради безпеки ООН про конфіскацію закордонних вкладів уряду Іраку. Партія Іракський національний конгрес, головне бюро якої знаходиться в Лондоні, заявила, що ці більйонові вклади повинні бути використані для невідкладної гуманітарної допомоги. У спеціяльній заяві Конгресу підкреслюється, що відмова Саддама Гуссейна „сприяти ООН у закупах харчів і медикаментів, а також переведення всіх коштів на воєнні цілі вбивають наш народ. Рішення ООН — важливий крок до врятування іракців".

МІНІСТЕР ФІНАНСІВ Молдови Клявдія Мельник повідомила на засіданні уряду, що дефіцит бюджету республіки становить 25.2 біл. рублів, тобто 17 відсотків національного доходу. На думку міністра, наступного року бюджетний дефіцит досягне 36 біл. рублів — 30 відсотків національного доходу. Серед причин цього фінансового занепаду К. Мельник назвала війну в Придністров'ї. За приблизними даними, вона вже обійшлася платникам податків у 35 біл. рублів.

Українська Православна Церква св. Тройці в Ірвінґтоні, Н. Дж.

680 Stuyvesant Avenue, Irvington, N.J. (201) 372-6962

Запрошуємо парафіян та українську громаду Ірвінґтону та околиць на

СВЯТО ПОКРОВИ

яке святкуватимемо

у неділю, 11-го жовтня 1992 року

СВЯТО ЗВЕЛИЧИТЬ

Його Високопреосвященство
АРХИЄПИСКОП АНТОНІЙ

Год. 9:30 ранку — зустріч Високопреосвященнішого Архиєпископа АНТОНІЯ
Год. 10-та ранку — АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА
Співслужитимуть: митрофорний прот. СЕРГІЙ НЕПРІЛЬ — настоятель о. прот. ПЕТРО БУТРОВИЧ і протодиякон ВОЛОДИМИР ПОЛІЩУК
Співатиме ЦЕРКОВНИЙ ХОР під керівництвом інж. Д. ОЛІЙНИКА
Год. 12:30 по пол. — СВЯТОЧНА ТРАПЕЗА із мистецькою програмою

Управа Сестрицтва св. Покрови **Парафіяльна Рада**

Середовище УГВР

запрошує громадянство на

ДОПОВІДЬ

РОЛЯ ОПОЗИЦІЇ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ

яку виголосить гість зі Львова

ЄВГЕН ГРИНІВ

депутат Верховної Ради та голова львівського „Меморіялу"

Доповідь відбудеться

в неділю, 18-го жовтня 1992 р. о год. 2-ій по пол. в залі НТШ, 63 Четверта авеню в Ню Йорку

Суспільна Референтура при Окружній Управі СУА в Ню Йорку

при співпраці

Лікарського Товариста Відділу Ню Йорк, Ню Джерзі

запрошують на

ЧЕТВЕРТУ З ЧЕРГИ

ЗУСТРІЧ ЛІКАРІВ СПЕЦІЯЛІСТІВ З ГРОМАДЯНСТВОМ

під назвою

„МЕДИЧНА ПОРАДНЯ"

яка відбудеться

в суботу, 31-го жовтня 1992 р., о год. 11-ій ранку в домівці СУА в Ню Йорку при 108 Друга авеню, між 6-7-ми вул.

Доповідати будуть:

д-р Адріян Баранецький — рентґенолог: діягностична рентґенологія
д-р Нестор Близнак, хірург-ортопед — хірургічна допомога в захворіннях костей
д-р Михайло Левко, ревматолог — Різні роди артретизму
Д-р Ігор Маґун — модератор

Віра Кушнір
Референтка Суспільної Опіки
Окружної Управи в Ню Йорку

В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ РОЗВИВАЄТЬСЯ ВИРІБ ХУТЕР

Валерій Дяченко вже від молодих років працював у виробі хутер та скір у родинній Макіївці, Донецької области. У виробництві була зайнята ціла його родина і завдяки тому навіть у совєтській системі мали вони великий успіх, хоча підприємство належало до центральної кооперативи в Москві. Із зміною обставин і незалежністю України цей родинний бізнес не лише втримався, але й набрав важливости. В. Дяченко закупив із центральної кооперативи в 1991 році ціле обладнання фабрики, купив у Макіївці землю і побудував нові приміщення.

Сьогодні у цьому виробництві хутер працює 600 осіб і від декількох місяців зацікавлення купівлею хутер та скіряних плащів сильно зросло тимбільше, що банки почали давати кредити. Отже підприємство В. Дяченка в Макіївці, що складається вже із двох фабрик, виробляє скіри і шиє хутра чоловічі та жіночі, а також дитячі, пересічно 50 денно, а крамниці висилають своїх представників та закуповують негайно готовий товар.

В. Дяченко із своїм асистентом в редакції „Свободи".

Бизнес В. Дяченка можна б поширити з успіхом і тому він приїхав до ЗСА шукати за спільниками, що могли б вложити відповідну суму гроша (1 мільйон долярів) для доброго прибутку та відповідного побільшення скільности фабрики. Його спільник Сергій Бурлак, який недавно перебував в ЗСА, привіз найновіші докази наскільки можна б з фінансовою користю поповнити це надійне українське підприємство. Зацікавлені тим підприємством можуть звертатися до В. Дяченка телефоном або факсом на число (914) 946-5710.

Адреса: Valeri Diatchenko, 11 Odell Ave, Apt. 2D, White Plaines, NY 10606.

Відзначення незалежности та 50-ліття УПА в Трентоні

Амбасадор України до Організації Об'єднаних Націй Віктор Батюк з членами Громадського комітету Трентону (зліва): І. Гафткович, М. Дерека, о. І. Фатенко, А. Галайдіда, Н. Посіва, В. Батюк, Г. Посіва, Б. Качуровський.

Заходами Громадського комітету для відзначення національних свят Трентону і околиці трентонська громада урочисто відсвяткувала першу річницю відновлення української державности та 50-ліття УПА.

11-го вересня у просторній залі церкви св. Юрія Переможця у Ярдвіллі відбулася академія-концерт з нагоди цих дат історії України. Програма розпочалася о 7:30 вечора, але цим разом громада заповнила залю вщерть вже півгодини скоріше. Коли настав час відкриття академії, майже триста осіб різного віку чекали цієї хвилини.

Голова Громадського комітету Наталка Посіва привітала присутніх та в короткому слові згадала, що сьогодні ми зібралися, щоб відзначити першу річницю проголошення Верховною Радою України 24-го серпня 1991 року й утвердження народом України на референдумі 1 грудня 1991 р. української держави та 50-ліття створення УПА. Своє відкриття Н. Посіва закінчила словами, завважуючи: „Щоб зберегти здобуту національну незалежність і розбудувати українську державу на демократичних засадах, ми повинні поєднати свої зусилля, бо тільки єдиність допоможе нам осягнути головну мету. Слава борцям за волю України! Слава народові України! Слава Україні!"

Святочну промову виголосив гість, амбасадор України до Організації Об'єднаних Націй Віктор Батюк. Присутні з великою увагою слухали доповідь. Амбасадор В. Батюк поділився своїми думками з приводу першої річниці проголошення нашої незалежної держави. Він завважив, що рік — це дуже короткий час, настільки короткий, що не можна було багато чого зробити. Наприклад, люди ще їздять із совєтськими пашпортами. Але коли подивитись, то рік — це чималий період. Коли поглянути на якусь істоту чи рослину, яка протривала цілий рік, то є певність, що вона буде жити й розвиватися. Отже, ми отримали головний набуток цього року, що наша українська держава — це не одноденне явище, це явище на роки й на віки. Далі проаналізував здобутки, проблеми теперішнього життя в Україні, стремління здобути економічну незалежність та вміле ведення державою Леонідом Кравчуком.

Більшу частину своєї доповіді амбасадор Батюк присвятив єдності, що тепер найбільше потрібно Україні й діяспорі. Згадуючи 50-ліття УПА, він сказав, що кожна крапля крови, пролита за Україну, є священна.

У другій частині академії був виступ, вже другий раз у Трентоні, Черкаських козаків. Програма складалася з повстанських та народних пісень, а також танців. Присутні гучними оплесками нагороджували дорогих гостей з України. Щоденник „Свобода" вже багато писав про їх мистецькі виступи по інших місцевостях. Наша громада з великим ентузіязмом та захопленням сприймала цей концерт.

Сцена була по-мистецьки удекорована Іваном Микитином. Програму закрито національним гимном „Ще не вмерла Україна". Голова комітету Н. Посіва подякувала присутнім за участь, а амбасадорові Батюкові та „Черкаським козакам" вручила синьо-жовту китицю квітів.

Іван Гафткович

Ст. Пітерсбурґ допомагає Україні

Громада в Ст. Пітерсбурзі, — це переважно пенсіонери, що поселилися на Фльориді, щоб в теплі відпочивати, але багатьом не байдужа доля України. На звернення Світової Ради Суспільної Служби України СКВУ в справі постійної збіркової кампанії „однодолярового місячного фонду" у нас зложився Комітет Допомоги Україні, який очолив Антін Гайдук, а невтомний касир Мар'ян Заблоцький кожної неділі після Богослуження в українській католицькій церкві Богоявління Господнього збирає одного доляра і так на сьогоднішній день вислано до ССУ СКВУ в Торонто 3,076 дол.

Допомоговий Комітет Україні зосередив свою працю на придбанні фондів для друкування шкільних підручників в Україні. Через вакації, завдяки парохові о. Ярославові Федикові, який безкоштовно відступив комітетові кухню, влаштовувано сніданки і обід для відзначення першої річниці незалежности України і зібрано 4,080 дол., які вислано до Координаційного Комітету Допомоги Україні (ЗСА) на конто ч ЗУАДК.

З ініціятиви Допомогового Комітету Україні Богдан Головід і Стефан Ривак провели збірку на розбудову амбасади в Америці в сумі 28,135 дол. (в цій сумі зложили Українсько-Американське Товариство 2,000 і 21 особа по 1,000 дол.)

Кожного року в Ст. Пітерсбурзі відбувається Міжнародний фестиваль, і Українсько-Американське Т-во як член Міжнародного Т-ва бере участь у фестивалі, влаштовуючи показ народної ноші, мистецьких виробів, працює окремий кіоск з інформацією і відповідною літературою про Україну і звичайно кіоск з українськими стравами. В улаштуванні фестивалю допомагав 55-ий Відділ ООЧСУ, весь дохід в сумі 2,750 долярів вислано на друкування шкільних підручників в Україні.

14-го і 15-го листопада українська католицька церква Богоявління Господнього (434-90 Авеню Норт, Ст. Пітерсбурґ, Фльорида) улаштовує фестиваль і Допомоговий Комітет Україні буде мати свій кіоск з вигрaшами. Весь дохід призначений на допомогу незрячим дітям в Україні (Львів, школа ч. 100). 18-го жовтня громада відзначить 50-ліття УПА святковою програмою і обідом.

ОФ

У ЧЕРГОВОМУ ЧИСЛІ тижневика „Нюзвік" сазано, що ФБІ перевіряє справу пропажі кількох сторінок з пашпорту Билла Клінтона, що зберігається у Департаменті справедливости. Із пашпорту Клінтона зникли сторінки, що відносяться до кінця 60-их років, коли, за деякими чутками, він мав намір просити політичного притулку в іншій країні, щоб не піти в армію і не брати участи у В'єтнамській війні. В роки, про які йде мова, Клінтон вчився в Англії в Оксфордському університеті і був там в числі організаторів антиамериканських демонстрацій. Ці демонстрації частково фінансував совєтський Комітет захисту миру, який, як і весь „рух за мир", фінансував КГБ.

ПАРЛЯМЕНТ ЕСТОНІЇ вибрав колишнього міністра закордонних справ країни, письменника Леннарта Мері першим естонським президентом-некомуністом. За вислідами першої рунди голова естонського парляменту, колишній комуніст Арнольд Рюйтель випереджував Мері, діставши 47 відсотків голосів, тоді як його конкурент — лише 29 відсотків. Однак у парляменті за Мері віддали свої голоси 59 законодавців, а за Рюйтеля — тільки 31.

У Львові...

(Закінчення зі стор. 1)

ві. Рівночасно в доповіді з'ясовано вплив УІТ на розвиток історіографії в Україні і поза її межами. УІТ бажає гармонійно співпрацювати з усіми науковими установами в Україні, які розвивають українознавчі дисципліни, а зокрема історіографію і допоміжні історичні дисципліни.

Після доповіді вив'язалася жива дискусія, в якій брали участь В. Горинь, О. Купчинський, Л. Крушельницька, Р. Крип'якевич, Ф. Стеблій, І. Ґереґа та інші. Усі дискутанти підкреслили велике значення УІТ і „Українського Історика" в розбудові української національної історіографії і в боротьбі з фальсифікацією історії України совєтськими і деякими західними історіками. Вирішено заснувати Галицький Осередок Українського Історичного Товариства ім. Михайла Грушевського, який входить в ґльобальну структуру ІУТ .

Голова товариства подякував голові Ініціятивної групи УІТ Є. Пшеничному і іншим членам цього тіла за їхню працю. Рівночасно д-р Л. Крушельницька, директор бібліотеки ім. Стефаника, археолог і член УІТ, запросила усіх присутніх на зустріч з головою УІТ в наступному дні в бібліотеці ім. Стефаника, під час якої буде обговорено найновіше і перше видання наукових монографій д-ра Л. Винара в Україні, присвячених Михайлові Грушевському і Байді-Вишневецькому.

Учасники зборів вирішили вибрати Управу Галицького Осередку УІТ, а опісля, під час наступних зборів Управи, виберуть голову, секретаря, скарбника і інших членів. До Управи вибрано: Ярослава Дашкевича, Л. Крушельницьку, Є. Пшеничного, Г. Сварника, І. Ґереґу, Я. Малика, Ф Стебля і Я. Грицака. В майбутньому, якщо буде потреба, Управа кооптує нових членів.

СТУДІЯ МИСТЕЦЬКОГО СЛОВА
під керівництвом **Лідії Крушельницької**

відзначує

100-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МИКОЛИ КУЛІША
поставою п'єси
ПАТЕТИЧНА СОНАТА

21-го і 22-го листопада 1992 року
в театрі PACE UNIVERSITY

Просимо слідкувати за дальшими оголошеннями.

В СУМНУ 10-ту РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

Любомира Лампіка, мол.

відправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й.
8-го жовтня 1992 р., о год. 9:30 ранку

Рідню, приятелів і знайомих просимо пом'янути покійного в своїх молитвах.

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою, що 18-го вересня ц. р. відійшов у вічність

бл. п.

ІВАН КЕЙВАН

МИСТЕЦЬ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВЕЦЬ
проживши 85 років.

Покійного похоронено 22-го вересня 1992 р. з церкви св. Юрія Переможця на цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні, Канада.

У глибокому смутку залишені:

дружина — МАРІЯ АДРІЯНА
син — ОРЕСТ з дітьми АНДРІЄМ та АЛЕКСІ
дочка — ЗОНЯ з чоловіком ЯРОСЛАВОМ ХАРЧУНОМ та дітьми СИМОНОМ і ЮЛЕЮ
шваґер — АДРІЯН КРУПСЬКИЙ
шваґер — ВСЕВОЛОД ЗАКРЕВСЬКИЙ

в Україні:
брат — ВАСИЛЬ з родиною
брат — ВОЛОДИМИР з дружиною
сестра — МАРІЯ СЕМОТЮК з родиною
сестра — дружини СОФІЯ КРУПСЬКА

Українське Лікарське Товариство Північної Америки (УЛТПА) Відділ — Середній Ню Йорк

ділиться сумною вісткою зі своїми членами і громадянством, що у вівторок, 18-го серпня 1992 р., відійшов до вічності лікар в Ютиці, Н. Й.

св. п. д-р мед.

Богдан Ґарбовський

Управа Відділу висловлює глибокі співчуття родині.

Замість квітів складаємо 50.00 дол. на допомогу Дітям з Чорнобиля.

Ділимося болючою вісткою, що в п'ятницю, 2-го жовтня 1992 р. відійшов у вічність

наш найдорожчий

МУЖ і ВУЙКО

бл. п.

Микола Зацухний

уроджений в Заставчу, пов. Підгайці, Україна 4-го вересня 1915 р.

ПАРАСТАС відправлено в неділю, 4-го жовтня 1992 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 Схід 7-ма вулиця в Ню Иорку.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в понеділок, 5-го жовтня 1992 р. о год. 10:30 ранку в церкві св. Юра, 7-ма вул. в Ню Йорку, а опісля на українському православному цвинтарі св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:

дружина — ОЛЬГА
сестрінка — МИРОСЛАВА МОНСТРАНСЬКА в Україні
сестрінок — ЕДВАРД СОРАНТ
родини — СОКОЛЬСЬКИХ і ПРИШЛЯКІВ
ближча і дальша родина в Україні і Німеччині

Замість квітів просимо складати пожертви на добродійні цілі.

Український Національний Хор вшанує Миколу Лисенка

В 150-річчя з дня народження Миколи Лисенка, у роздумах над цією великою постаттю, що її звуть батьком української музики, даймо собі відповідь, в чому лежить суть величі цієї музичної постаті, і чому таке важливе її значення для української музики. Міркуючи над цим, доходимо до визнання, що музична творчість Миколи Лисенка змінила обличчя української музики і спрямувала її на новий шлях, що зблизив її до музики світової. Це не значить, що вона перестала бути українською. Лисенко, як етнограф і знавець української народної пісні, шукав у ній джерел для своєї ориґінальної музичної творчости. Він був першим композитором, для якого народна музика стала матеріялом для обробки великих творів. Ця пов'язаність його творів з народною музикою, а також його твори до слів Шевченка надають його творчості суто-національного духу і самтименту української мелодики. Лисенкові обробки пісень для сольоспіву, для хору та для більших інструментальних творів є знамениті не лише з огляду використання гармонійних багатств пісень, але і через глибоке зрозуміння духу і характеру цих пісень. Лисенко розкрив красу многоголосся українських народних пісень, що їх гармонізував у формі мистецьких творів. Від часу Лисенка справа обробок народніх пісень пішла вперед і стала взірцем до наслідування для майбутніх композаторів. На цих обробках вчилися духовні учні й послідовники Лисенка (Стеценко, Леонтович, Кошиць).

Другим важливим елементом, яким Лисенко підніс рівень української музики, — це впровадження до неї професіоналізму, який після його смерти запанував в українському музичному мистецтві. Лисенко — це перший професійний композитор української світської музики.

Микола Лисенко народився 23-го березня 1842 року в селі Гриньки на Полтавщині, в заможній поміщицькій сім'ї. Гри на фортепіяні вчився змалку у своєї матері, відтак у Києві і в Харкові, де закінчив ґімназію. В Київському університеті закінчив природничий факультет. 1867 року виїхав до Ляйпціґу, де в консерваторії вивчав фортепіянову гру, теорію музики і композицію. В 1870 році оселився в Києві і віддався музичній педагогічній праці. 1874 року виїхав на два роки до Петербурґу і там в консерваторії слухав лекції з інструментації Римського-Корсакова. По поверненні до Києва розгорнув широку діяльність як композитор, етнограф, педагог, дириґент хорів і піяніст. Заснував музичну школу, музичне товариство „Київський Боян" (хор). З нагоди двадцятип'ятилітньої музичної діяльности, в 1892 році, був відзначений різними почестями, також одержав почесне членство Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Лисенко помер у Києві 24-го жовтня 1912 року. Похорон був величавою маніфестацією пошани до великого громадянина, патріота і визначного музики.

Трудно було б згадати тут про всю творчість Лисенка. Вона багата і різноманітна. Його перші твори — це українські народні пісні для голосу з фортепіяном, що були друковані в шістьох збірниках по 40 пісень, і 82 твори до текстів Кобзаря для сольоспіву, дуетів, квартетів, ансамблів і хорів, з яких дві хорово-оркестрові кантанти, „Бють пороги" і „Радуйся, ниво", належить до найкращих репрезентаційних зразків української клясичної музики. Творив Лисенко також і до слів інших авторів. Він був великим знавцем хорового мистецтва. Обробки народних пісень проникають його твори для чоловічого і мішаного хорів у супроводі фортепіяна і твори з обрядових пісень, а capella (веснянка, колядки, щедрівки). З інструментальної музики залишив Лисенко твори фортепіянові, камерні, для струнних інструментів і для оркестри. Лисенко писав також музику театральну до побутових п'єс („Маруся Богуславка", „Наталка Полтавка").

Свою оперову творчість почав Лисенко оперетою „Різдвяна ніч", яку написав в 1874 році і яку в 1884 році переробив на оперу. Друга — це лірико-фантастична опера „Утоплена", з прегарним номером „Туман хвилями лягає", що належить до найкращих у творчості Лисенка. Опера має меланхолійно-сантиментальний характер. Була ставлена вперше в Києві в 1919 році. Найбільшою оперою Лисенка, а заразом найбільшим його твором є „Тарас Бульба". Над цією історичною оперою композитор працював десять років, від 1880 до 1890 року. Її прем'єра відбулася вже після смерти Лисенка, в Харківській державній опері, 15-го січня 1928 року. Відтоді вона стала складовою частиною репертуару українських оперних театрів. Її сильним номером є „Прославний хор", що часто, як і „Туман хвилями лягає", виконуваний у програмах концертів. Опера „Тарас Бульба" має велике значення, бо Лисенко вказав у ній шлях майбутнім композиторам до творення української національної опери. Лібретто до всіх трьох опер написав М. Старицький на підставі повістей М. Гоголя. Лисенко написав ще „Ноктюрн", що його назвав „опера-хвилинка", але це радше сценічна картина з музикою. „Ноктюрн" був з успіхом виставлюваний в Україні і в Америці.

Написав Лисенко трохи церковної музики для мішаного хору, тут згадати б „Боже Великий Єдиний", „Камо піду від лиця Твоєго, Господи" та кант „Розп'ятю Христовому".

Значення Лисенка в розвитку української музики дуже велике. У своїй творчій праці старався дати цій музиці якнайкращу форму і зміст, та здобути для неї належні їй права. На ґрунті рідного фолкльору і Шевченкових поем він дав початок побудови української національної музичної культури.

Український національний хор, що об'єднує понад 100 хористів з Філядельфії, Вашінґтону, Балтімору та декількох інших міст північної Америки, під мистецьким керівництвом дириґента Михайла Длябоги, вшанує Миколу Лисенка двома ювілейними концертами. Один відбудеться в суботу, 24-го жовтня о год. 7:30 вечора, в Музеї Порт оф Гісторі в Пенн'с, Лендінґ, другий в суботу, 31-го жовтня, о год. 7:30 вечора, в університеті Мариленду в Коледж Парк.

У програмі твори Миколи Лисенка на слова Тараса Шевченка та інших авторів.

В концертах участь візьмуть: Анна Бачинська — сопрано, Роман Цимбала — тенор, Микола Шопша — бас, Аделіна Кривошеїна і Марія Цимбала — піяністки-акомпаніяторки, Олена Литвиненко — концертмайстер.

Широкі кола громадянства щиро запрошує прибути на ювілейні концерти нашого славного композитора Миколи Лисенка Український Національний Хор.

Ірина Райнер

Перець...

(Закінчення зі стор. 2)

Перець, одначе, не тільки пробуджує смак, бо спонукує творення слини, але теж збуджує цікавість до наукових відкривань. І це істинна правда. Ось мадярський вчений Альберт Шент Дьєрьєс під час смачної домашньої вечері, що складалася з паприки, постановив дослідити сирівець кулінарського мистецтва своєї дружини. У висліді він відкрив багате джерело вітаміни „Це", себто кристальну субстанцію, яку звуть — аскорбінова кислота. За це у 1937 році він здобув нагороду Нобеля, що її жартівливо називають „паприкованою нагородою".

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У репортажі п. н. „Громада Кергонксону відзначила першу річницю незалежности" пропущено з вини дописувача наступне: у цих святкуваннях взяла численну участь молодь Спілки Української Молоді Америки, яка у той час таборувала на оселі СУМА в Елленвіллі. — **Д-р Роман Барановський.**

Болючі...

(Закінчення зі стор. 2)

Цитовані документи говорять самі про себе. Та не тільки культура. Про всі болі і тривоги, які приходиться переживати сьогоднішній Україні, чи не у всіх ділянках життя, про всі симптоми суцільної кризи, яка огорнула Україну, — широко і глибокоаналітично говорив у своєму довшому виступі загальновідомий і такий заслужений мислитель-публіцист і вчений як Іван Дзюба.

А про актуальні проблеми культури в сучасній Україні він сказав ось що:

„Замість стимулювання національної культури, маємо параліч її інституцій, позбавлених джерел фінансування; катастрофу української преси; трагедію українського книгодрукування, початок масової втрати і втечі з України мистецьких і наукових кадрів".

...Чи не вдасться урядові незалежної України зробити те, чого не могли зробити всі попередні режими — остаточно добити національну культуру?"

Хай же ці слова І. Дзюби — голови Національної Асоціяції Україністів, стануть справді великою осторогою для усіх, зокрема тих, кому доля судила вести державний корабель України. А закінчім знову ж таки заключними словами І. Дзюби: „Нашим девізом мають стати слова одного із добрих синів України — „Хай згине моє ім'я, але хай живе і благоденствує Україна".

ТЕКСАСЬКИЙ БИЗНЕСМЕН Росс Перо, пояснюючи, чому він вступає у боротьбу за Білий Дім, сказав: „Я вирішив вступити у боротьбу, бо ні одна політична партія не рішилася серйозно говорити про економічні проблеми, які хвилюють виборців. Ми дали цим партіям шанс, але вони не використали його". 16-го липня Р. Перо відмовився від боротьби, бо, як сказав тепер, був впевнений, що кандидат Республіканської партії президент Джордж Буш і кандидат демократичної партії губернатор Аркенсо Билл Клінтон запропонують виборцям економічну програму, яка дасть змогу покінчити з хронічним дефіцитом федерального бюджету. Р. Перо переконався, однак, що пляни Буша і Клінтона не передбачають швидкого подолання дефіциту. Тому тексаський бизнесмен і вирішив кинути виклик Бушеві і Клінтонові.

ВЕРХОВНИЙ СУД Ню Джерзі дав дозвіл на негайне звільнення з праці 1,500 стейтових працівників і перенесення на інші місця праці 5,000 з метою збалянсувати бюджет стейту. Офіційні чинники профспілок стейтових працівників попереджують, що ці акції спричинять хаос у бюрах стейтового уряду. Ці звільнення становлять 2 відсотки стейтових працівників і є найбільшими в історії стейту та мають заощадити урядові Ню Джерзі 55 міл. дол. річно. Серед звільнених є працівники кожного департаменту за вийнятком Департаментів сільськогосподарства і банківництва, все таки найбільше потерпів Департамент людських послуг, який із своїх 20,000 працівників втратив 585.